

تاثیر تغییرات وزن اندام بر ثبت الکترومیوگرافی زمان واکنش ساده و افتراقی مردان مسن

رسول حمایت‌طلب^۱، *احمد نیک‌روان^۲، فضل‌الله باقرزاده^۱، محمود شیخ^۱۱. دانشیار تربیت بدنی و علوم ورزشی (رفتار حرکتی)، دانشگاه تهران، ایران.
۲. استادیار تربیت بدنی و علوم ورزشی (رفتار حرکتی)، دانشگاه سمنان، ایران.

چکیده

تاریخ دریافت: ۹۳/۲/۱۸
تاریخ پذیرش: ۹۳/۲/۲۴

اهداف: اثر تغییر نیروی انقباضی یکی از عوامل مهم سازماندهی و اجرای تکالیف زمان واکنش است که غالب افراد مسن با افزایش وزن خود با این متغیر درگیر هستند. هدف از تحقیق حاضر بررسی اثر تغییرات وزن اندام بر ثبت الکترومیوگرافی زمان واکنش ساده و افتراقی حرکت فلکشن آرنج مردان مسن است.

مواد و روش‌ها: از ۱۶ نفر با میانگین سنی ۵۹،۱۸ سال خواسته شد تا در پاسخ به محرک‌های شنیداری (ساده و افتراقی)، حرکت فلکشن ساعد به سمت نقطه هدف در فاصله ۶۰ سانتیمتری را انجام دهند. در ۵۰ درصد از کوشش‌های انجام گرفته وزن اندام درگیر این حرکت به مقدار ۱،۲ کیلوگرم افزایش می‌یافت و در همه کوشش‌های انجام گرفته تغییرات زمان واکنش و تنش عضلانی توسط دستگاه الکترومیوگرام ثبت می‌گردید.

یافته‌ها: نتایج آزمون تحلیل واریانس عاملی با اندازه‌گیری‌های تکراری نشان داد که اثرات اصلی هر دو فاکتور افزایش وزن اندام ($P=0/001$) و تعداد محرک ($P=0/001$) بر روی بخش PMT معنادار بوده است. در حالی که اثر افزایش محرک از حالت ساده به افتراقی بر بخش MT معنادار نبوده است ($P=0/189$). هیچ تعاملی بین فاکتور افزایش وزن اندام و تعداد محرک بر روی بخش‌های PMT ($P=0/888$) و MT ($P=0/091$) وجود نداشت.

نتیجه‌گیری: این یافته‌ها بیان می‌کنند، عواملی که موجب تغییر در اینرسی اندام و بطور کلی عوامل حرکتی می‌شوند، با درگیر کردن همزمان بخش حرکتی و پیش‌حرکتی زمان واکنش می‌توانند عملکرد افراد مسن را به شدت تحت تاثیر قرار دهند.

کلید واژه:

زمان واکنش،
الکترومیوگرافی، مردان
مسن، زمان واکنش
ساده و افتراقی

مقدمه

توجیه سقوط‌های مکرر گزارش شده در اجرای حرکات پایین‌تنه از قبیل گام‌برداری و راه رفتن است. برای تکمیل یک گام عضلات قامت می‌بایست در زمان مناسب و با نیروی مناسب فعال شوند. در صورتی که این عمل اتفاق نیفتد، سقوط در نتیجه تاخیر یک گام یا غیر موثر بودن آن انتظار می‌رود. تاخیر در واکنش عضلات تثبیت کننده قامت و تاخیر متعاقب اندام‌ها در بازیابی تعادل از دلایل اولیه سقوط محسوب می‌شوند [۳]. یکی از بهترین روش‌های بررسی رفتار انسان، مطالعه چگونگی پاسخ به محرکها است؛ این مطالعات نشان دهنده فرآیندهای پردازش اطلاعات و شروع اجرای پاسخ

با توجه به زوال عملکرد شناختی و حرکتی در افراد مسن، به ویژه آن دسته از افراد که در معرض خطر سقوط و زمین خوردن هستند، تمرکز بر زمان واکنش (RT) این افراد ضروری است. لرد و همکاران (۱۹۹۱) بیان می‌کنند تعادل ضعیف مسئله رایج در افراد پیر است که عامل اصلی سقوط آنها گزارش شده است [۱]. همچنین برائتر و همکاران (۲۰۰۰) و سندرا و وانه (۲۰۰۲) بیان کرده‌اند تعادل جانبی ضعیف نیز بهترین پیش‌بینی کننده سقوط آنها به شمار می‌آید [۲،۳]. این فاکتور

*نویسنده مسئول:

دکتر احمد نیک‌روان

نشانی: سمنان، دانشکده علوم انسانی دانشگاه سمنان

تلفن: ۴۳۵۷۰۴۱ (۹۱۲) ۰۹۸

پست الکترونیکی: ahmad_namnik@semnsn.ac.ir

بررسی اثر فواصل آماده‌سازی^۵ (PI) بر بخش‌های RT پرداخته‌اند [۹-۷]. ویس (۱۹۶۵)، در نتایج خود گزارش کرده است که PI صرفاً بر بخش PMT اثرگذار بوده و احتمالاً فقط با پردازش‌های مرکزی مرتبط است. بوتونیک و تامپسون (۱۹۶۶) نیز با مطالعه اثر فواصل آماده‌سازی (۵/۰، ۳، ۶ و ۱۵ ثانیه به دو صورت ارائه منظم و تصادفی) گزارش کردند که این متغیر با فرآیندهای بخش پیش‌حرکتی مرتبط است. در این تحقیق همبستگی بین اجزاء RT، استقلال آنها را تایید کرد. ضریب همبستگی بین PMT و MT تقریباً برابر صفر بود، در حالی که تغییرات RT و PMT در هر دو حالت مسدود و تصادفی با یکدیگر هماهنگ و موازی بودند. یک نکته جالب توجه دیگر این بود که میانگین PMT در بلوک‌های تصادفی به طور معناداری طولانی‌تر از بلوک‌های مسدود بود. بالاتر بودن میانگین PMT در بلوک‌های تصادفی بازتابی از نیاز به توجه بیشتر در این کوشش‌ها و عدم توانایی فرد جهت پیش‌بینی وقوع محرک است. در نقطه مقابل علاوه بر این که اثر معناداری از تغییرات PI بر روی MT دیده نشد، میانگین نمرات بلوک‌های PI مسدود و تصادفی نیز تفاوت معناداری نداشتند که تأیید دیگری بر استقلال MT از تغییرات PI بود [۹]. اکنون با توجه به اینکه اجزاء PMT و MT مستقل از یکدیگر هستند، سوال متعاقب این یافته‌ها این است که این اجزاء تحت تأثیر چه متغیرهایی قرار دارند و آیا فرضیه مطرح شده در رابطه با فرآیندهای مرکزی (بخش PMT) و پیرامونی (بخش MT) صحیح است یا خیر؟

گروهی از تحقیقات به بررسی اثر فعالیت بدنی زیر بیشینه و گرم کردن بر روی بخش‌های RT پرداخته‌اند که اثرات متناقضی در تحقیقات مختلف گزارش شده است. در برخی تحقیقات فعالیت بدنی زیر بیشینه با MT کوتاه‌تر (برای مثال، داورانچه و همکاران، ۲۰۰۶) و گاهی با PMT کوتاه‌تر (ازدن و همکاران، ۲۰۰۷) گزارش شده است [۱۰، ۱۱]. کریستینا و رز (۱۹۸۵) براساس تئوری طبله حافظه هنری و راجرز (۱۹۶۰) پیچیدگی تکلیف RT را دستکاری کردند. هنگامی که حرکت یک بخشی اندام فوقانی به دو بخش افزایش یافت به طور متوسط بخش PMT ۱۹ هزارم ثانیه افزایش یافت در حالی که بخش MT فقط ۳ هزارم ثانیه افزایش داشت. این یافته‌ها نشان می‌دهند که اثر افزایش پیچیدگی حرکت بیشتر با بخش PMT مرتبط است و تأثیر کمی بر بخش MT دارد [۱۲]. تحقیقات دیگری

است. زمان واکنش^۱ (RT) که به فاصله زمانی بین ظهور غیرمنتظره محرک و شروع پاسخ اطلاق می‌شود، یکی از معیارهای مهم اجرای انسان بوده و شاخصی مناسب برای تعیین سرعت و کارایی تصمیم‌گیری است [۴].

پردازش اطلاعات در تحقیقات روانشناسی شناختی به صورت سه مرحله شناسایی محرک، گزینش پاسخ و برنامه‌ریزی پاسخ تقسیم شده است. هر چند RT در برخی از تحقیقات به این سه مرحله محدود شده است، با این وجود تحقیقات متعدد در طی دهه‌های اخیر نشان داده‌اند که تأثیر برخی از متغیرها با محدود کردن RT به این مراحل مغایرت دارد. تحقیقات دندرس (۱۹۶۹) از اولین مطالعات در تقسیم‌بندی فرآیندهای زیربنایی RT است که تکلیف RT را به سه گروه ساده، افتراقی و انتخابی تقسیم کرده است [۵، ۶]. طی دهه‌های اخیر مطالعه RT با استفاده از فعالیت الکترومیوگرافی^۲ (EMG) عضله فعال و تقسیم بندی آن به بخش‌های پیش‌حرکتی^۳ (PMT) و حرکتی^۴ (MT) یافته‌های جدیدی را مطرح کرده است. الکترومیوگرافی یک تکنیک تجربی است که در آن سیگنالهای الکتریکی عضله ثبت و برای تجزیه و تحلیل عملکرد آن استفاده می‌شود. ویس در اولین مطالعه EMG-RT، زمان ارائه محرک تا ظاهر شدن پتانسیل عمل را به عنوان زمان پیش‌حرکتی (PMT) تعریف کرده و مدت زمان شروع پتانسیل عمل عضله تا پاسخ حرکتی مشهود را به عنوان زمان حرکتی (MT) در نظر گرفت [۷].

در مطالعات EMG-RT فعالیت EMG عضله در بخش بزرگی از RT آرام است که نشان دهنده این است که فرمان حرکت هنوز به عضله نرسیده است. سپس عضله فعال می‌شود، اما برای مدت ۴۰ تا ۸۰ هزارم ثانیه باز هم هیچ حرکت قابل مشاهده‌ای صورت نمی‌گیرد. فاصله زمانی ارائه علامت محرک تا اولین تغییر در EMG را زمان واکنش پیش‌حرکتی (PMT) می‌نامند و تصور می‌شود که نشان‌دهنده فرآیندهای مرکزی درگیر در تولید پاسخ (مانند پیش‌بینی و تصمیم‌گیری) است. فاصله زمانی از اولین تغییر در EMG تا حرکت قابل مشاهده، زمان واکنش حرکتی (MT) نامیده می‌شود و نشان دهنده فرآیندهای مرتبط با فعالیت عضلانی است [۴]. ادبیات مطالعه RT با EMG بسیار محدود بوده و تحقیقات اولیه به

۱. Reaction Time

۲. Electromyography

۳. Pre-motor Reaction Time

۴. Motor Reaction Time

۵. Preparatory Interval

نشان می‌دهد، این نتایج و فرضیه‌های زیر بنایی آنها دارای تعارض آشکار هستند. علت برخی از این تعارض‌ها مسائل روش‌شناختی است که اثر اندازه نیرو را با پارامترهای همزمان دیگر (برای مثال سرعت، دقت و پیچیدگی) ترکیب می‌کند. با توجه به زوال عملکرد شناختی و حرکتی در افراد مسن، به ویژه آن دسته از افراد که در معرض خطر سقوط و زمین خوردن هستند، تمرکز بر RT این افراد ضروری است. تاخیر در واکنش عضلات قامت و اندام‌ها منجر به سقوط در نتیجه یک گام غیر موثر خواهد شد. معمولاً زوال شناختی افراد مسن وابسته به کاهش سرعت در فرآیندهای پردازش اطلاعات شناخته شده است؛ اما نکته مهمی که در تحقیقات باید مورد توجه قرار گیرد، تمرکز همزمان بر روی عملکرد ادراکی و حرکتی است که تحقیقات انجام گرفته از این نظر دارای ضعف هستند. در واقع تخصیص منابع توجه بر فعالیت‌های شناختی و حرکتی (تکلیف دوگانه^۶) ممکن است اثر نامطلوبی بر روی یکدیگر داشته باشد [۱۱،۲۵]. بنابراین در تحقیق حاضر ما در تلاش هستیم تا با در نظر گرفتن مسائل و محدودیت‌های روش‌شناختی ادبیات تحقیق، اثر تغییر وزن اندام درگیر را بر بخش‌های PMT و MT زمان واکنش ساده و افتراقی مردان مسن بررسی نماییم.

روش مطالعه

روش تحقیق حاضر نیمه تجربی و از نوع دو عاملی ترکیبی با آزمون‌های تکراری می‌باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر را کلیه مردان بالای ۵۰ سال شهر تهران تشکیل می‌دهند که نمونه‌ای به حجم ۱۶ نفر با میانگین سنی ۵۹،۱۸ سال که واجد شرایط بودند، به صورت داوطلبانه در تحقیق مشارکت داده شدند. از آزمودنی‌ها برای شرکت در تحقیق رضایت‌نامه گرفته شده و همزمان با آن به صورت خودگزارشی وضعیت فعالیت بدنی، نرمال بودن شنوایی، راست دست بودن، عدم ابتلا به بیماری‌های عصبی و عدم مصرف داروهایی که سیستم حسی-حرکتی را تحت تأثیر قرار دهد، کنترل شد.

فعالیت الکتریکی عضله با استفاده از دستگاه الکترومیوگرافی مدل Me6000 محصول کشور فنلاند ثبت می‌شد. این دستگاه دارای ۱۶ کانال برای ثبت همزمان فعالیت الکتریکی عضلات مختلف می‌باشد که برحسب نیاز محقق مورد استفاده قرار

اثر فاصله حرکت (گلنکراس، ۱۹۷۲؛ کلب و اروین، ۱۹۷۶)، جهت حرکت (اسپیجگر، ۱۹۸۷)، تعداد اعضا و واحدهای درگیر (فیشمن، ۱۹۸۴؛ کانیک و فرانک، ۱۹۸۹)، دقت (کریستینا و همکاران، ۱۹۸۵؛ کریستینا و رز، ۱۹۸۵) و محدودیت زمان‌بندی و مدت زمان حرکت (کوئین و همکاران، ۱۹۸۰؛ سیگل، ۱۹۸۶) را بر بخش‌های RT بررسی کرده‌اند [۲۰-۱۲].

با توجه به اثرات تغییر نیروی انقباضی که یکی از عوامل مهم در تغییرات RT است، ناگازاکی و همکاران (۱۹۸۳) گزارش کردند که RT با افزایش نیروی انقباضی طولانی‌تر شد که این تغییرات هر دو بخش PMT و MT را شامل می‌شد. آنها در توجیه این نتایج بیان کردند که حرکتی با نیروی بیشتر شامل درگیری واحدهای حرکتی بیشتر و افزایش تناوب فعالیت الکتریکی در این واحدهای حرکتی می‌شود. بنابراین انتظار می‌رود حرکات دارای نیروی بیشتر زمان آماده‌سازی طولانی‌تری را نیز به خود اختصاص دهند [۲۱]. کلمر (۱۹۶۷) در تحقیق خود از انقباض ایزومتریک استفاده کرد و اثری از تغییر نیرو بر RT مشاهده نکرد [۲۲]. گلنکراس (۱۹۷۳) نیز در تحقیق دیگری اثری از تغییر نیرو بر RT در حرکات پویا گزارش نکرد [۲۳]. بابا و مارتینیوک (۱۹۸۳) با بررسی اثر تغییرات نیروی انقباضی و زمان‌بندی نیرو گزارش کردند که زمان‌بندی‌های مختلف مورد نیاز در تکالیف RT موجب تغییر در مقدار زمان پردازش‌های مرکزی مورد نیاز می‌شود [۲۳]. با این توجیه به نظر می‌رسد که زمان‌بندی نیروی انقباضی پارامتری از حرکت سازماندهی شده باشد که قبل از شروع حرکت تنظیم می‌شود. کاسایی و کامیاما (۱۹۹۰) اثر افزایش نیروی انقباضی را به صورت کاهش در بخش PMT گزارش کرده‌اند. بر خلاف سایر مطالعات EMG-RT که اثر افزایش نیروی انقباضی را به صورت طولانی‌تر شدن PMT و تأخیر در شروع EMG را بازتابی از پردازش‌های مورد نیاز برای شروع پاسخ گزارش کرده بودند، نتایج تحقیق کاسایی و کامیاما نشان داد که این فاصله با افزایش نیروی انقباضی کاهش می‌یابد. آنها در توجیه اثرات متناقض دیده شده بیان کردند که احتمالاً «محدود کردن» آزمودنی‌ها در استفاده از نیروی انقباضی خاص سازماندهی پیچیده‌تری را موجب شده که این حرکات نیازمند زمان پردازش‌های مرکزی طولانی‌تری می‌باشند. در واقع باید به این نکته توجه شود که احتمالاً افزایش PMT ارتباطی به تغییرات نیرو ندارد، بلکه رویکرد محدود کردن آزمودنی با افزایش دقت در زمان‌بندی یا دقت در هدف‌گیری (مبادله سرعت - دقت) مرتبط است [۲۴]. همانگونه که نتایج این تحقیقات

و تکرار حالت‌های تکلیف RT بر روی یکدیگر، تمام کوشش‌ها در یک جلسه و یک پروتکل آزمونی اجرا شدند. به علاوه برای اجرای همه حالتها یک بلوک تعریف شد که در آن سعی شد، تکرار هر حالت تا حد امکان پائین باشد (۴ تکرار از هر حالت در یک بلوک ۱۶ کوششی). در نهایت برای کاهش اثر تقدم و تأخر اجرای هر حالت، آزمودنی‌ها این بلوک را ۵ بار تکرار کردند که بلوک اول به عنوان تمرین حذف و چهار بلوک دیگر در تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار گرفتند. جمع آوری اطلاعات برای هر آزمودنی در حدود ۳۰ الی ۴۰ دقیقه طول می‌کشید. دستورالعمل‌های قبل از شروع آزمون بر سرعت اجرا تأکید داشته و به همه آزمودنی‌ها آموزش داده می‌شد تا آرنج خود را به موقعیت شروع بیاورند و کف دست خود را در حالت سوپینیشن قرار دهند تا برای کوشش بعدی حاضر باشند. آزمون توسط یک آزمونگر اجرا می‌شد و همزمان با آن سیگنال‌های EMG به صورت مداوم توسط فرد دیگری بر روی مانیتور کنترل می‌شدند. این رویکرد به دلایل روش‌شناختی تحقیق حاضر اتخاذ شده است. اول این که با این روش در مرحله اول از ایجاد سیگنال‌های اضافی به خصوص در حالت‌های استراحت، قبل از ارائه محرک پیش‌گیری می‌شد. در صورت مشاهده سیگنال‌های اضافی از آزمودنی خواسته می‌شد که اندام خود را به حالت راحتی تغییر دهد. با این ملاحظات زمان شروع ناگهانی EMG یا به عبارت دیگر نقطه جداسازی PMT و MT راحت‌تر تشخیص داده می‌شد. به علاوه تشخیص انسان نسبت به اشتباهات صورت گرفته در اجرای پروتکل آزمون بر ماشین‌های خودکار برتری دارد و آزمونگر بهتر از کامپیوتر می‌تواند اشتباهاتی که در حین اجرای آزمون اتفاق می‌افتد را مجزا نماید. زمان واکنش پس از اندازه‌گیری دقیق با دستگاه الکترومیوگرام به بخش‌های PMT و MT تقسیم شده و در تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار گرفته است. در تحقیق حاضر PMT به عنوان فاصله زمانی بین شروع محرک شنیداری و شروع ناگهانی فعالیت عضلانی مربوطه تعریف می‌شود و MT نیز فاصله زمانی بین شروع ناگهانی فعالیت عضلانی و شروع تغییر در زاویه آرنج را در بر می‌گیرد [۲۹-۲۷، ۹].

تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی انجام گرفته است. در سطح توصیفی از شاخص‌هایی نظیر میانگین و انحراف استاندارد به شکل جدول و نمودار استفاده شده است. در سطح آمار استنباطی نیز از آزمون‌های کولموگروف - اسمیرنوف، تحلیل واریانس دو عاملی با اندازه گیری‌های تکراری و آزمون مقایسه‌های زوجی

می‌گیرند. برای ثبت فعالیت الکتریکی هر عضله سه الکتروود روی آن نصب می‌شود که دو تا برای ثبت اختلاف پتانسیل در طول تارهای عضلانی و سومی برای رفع نویزها می‌باشد. در این تحقیق برای تعیین نقطه پایان RT از الکتروگونیا متر مدل SG110 محصول کشور انگلستان استفاده شده است. این وسیله از نظر زمانی با دستگاه الکترومیوگرافی منطبق می‌باشد. الکتروگونیا متر قبل از استفاده کالیبره شده با استفاده از چسب دو طرفه بر روی پوست نصب می‌شود تا در حد امکان از حرکت آن جلوگیری شود. برای ثبت و آنالیز داده‌های الکترومیوگرافی از برنامه نرم‌افزاری مگاوین نسخه ۳ استفاده شده است. با استفاده از این نرم‌افزار است که ما می‌توانیم وضعیت فعالیت الکتریکی عضله یا عضلات درگیر و سایر امکانات مانند تغییر زاویه را بر روی نمودار زمانی بررسی نماییم.

برای اجرای آزمون، آزمودنی بر روی صندلی نشسته و آرنج دست راست را به حالت راحتی روی عضله ران قرار می‌داد به نحوی که ساعد دست در وضعیت چرخش خارجی قرار داشته و کف دست رو به بالا بود. آزمودنی‌ها در این وضعیت می‌توانستند حرکات فلکشن آرنج را به راحتی و با سرعت اجرا کنند. موه‌های سطح پوست آزمودنی در ناحیه عضله دو سر بازویی و آرنج تراشیده، با الکل تمیز شده و الکتروودها در طول تارهای عضلانی بر روی عضله قرار داده می‌شد. بازوان گونیا متر نیز با استفاده از چسب دو طرفه در دو طرف مفصل آرنج ثابت می‌شد. تکلیف RT شامل حرکت فلکشن بازو در پاسخ به محرک شنیداری به سمت نقطه هدف در ارتفاع ۶۰ سانتی‌متری بود. با توجه به این که تغییرات بالای پیش دوره یکی از متغیرهای تأثیرگذار بر RT بوده و کوتاه و طولانی بودن آن تأثیر زیادی بر بخش‌های RT داشت، فواصل آماده سازی بین علامت اخطار و ارائه محرک به ۲ تا ۵ ثانیه محدود شده و این فواصل نیز به صورت تصادفی ارائه شدند. در برخی کوشش‌ها دو محرک شنیداری دیگر نیز ارائه می‌شد و تکلیف آزمودنی‌ها نادیده گرفتن این محرک‌های مزاحم و اجرای تکلیف بعد از ارائه محرک اصلی بود. از این رو تکلیف RT به دو نوع ساده و افتراقی قابل تفکیک بودند. به علاوه با افزایش وزن اندام درگیر به مقدار ۱/۲ کیلوگرم در ۵۰ درصد از کوشش‌ها، در مجموع آزمون در چهار حالت ساده، افتراقی، ساده با افزایش وزن اندام و افتراقی با افزایش وزن اندام تکرار می‌شد که در نهایت میانگینی از ۱۶ کوشش در هر حالت برای تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار گرفته است [۲۶، ۲۴]. در جهت کاهش اثرات تمرین، خستگی

اندام و تعداد محرک بر روی بخش PMT ($P=0/888$) و MT ($P=0/091$) وجود نداشت.

در ادامه جهت بررسی تفاوت‌های دقیق بین حالت‌های مختلف تکلیف RT از مقایسه‌های زوجی آزمون بنفرونی استفاده شده است که نتایج آن در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

نتایج آزمون تعقیبی بنفرونی نیز در نوع خود جالب توجه است. این نتایج برای بخش PMT در یک مورد و برای بخش MT در دو مورد معنادار نبوده است که به ترتیب با افزایش تعداد محرک و افزایش وزن اندام در ارتباط بوده است به نحوی که در هر دو مورد از مقایسه‌های جفتی که در بخش MT معنادار نبوده‌اند، دو سمت مقایسه زوجی، هر دو از نظر افزایش وزن اندام (بدون افزایش وزن یا با افزایش وزن) یکسان بوده‌اند.

بحث

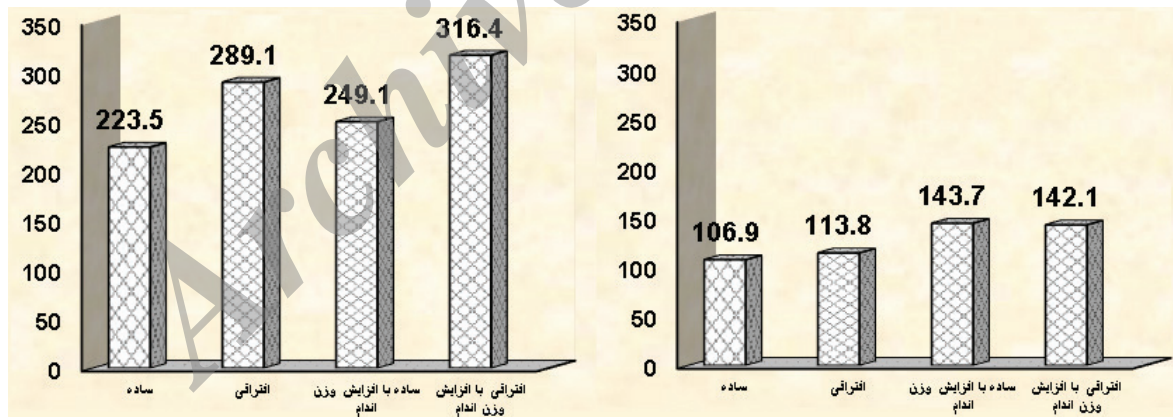
تحقیق حاضر با هدف بررسی اثر تغییرات وزن اندام بر ثبت الکترومیوگرافی زمان واکنش ساده و افتراقی حرکت فلکشن آرنج مردان مسن انجام گرفته است. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌های بخش PMT نشان داد که اثرات اصلی متغیرهای افزایش

بنفرونی استفاده شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۶ انجام گرفته و حداقل سطح معناداری در بخش آمار استنباطی $0/05$ در نظر گرفته شده است ($P < 0/05$).

یافته‌ها

در این تحقیق اثر افزایش وزن اندام درگیر در تکلیف RT ساده و افتراقی بر بخش‌های PMT و MT مورد آزمون قرار گرفت. شکل ۱ نمودار ستونی میانگین عملکرد آزمودنی‌ها را در چهار موقعیت متفاوت تکلیف RT نشان می‌دهد.

نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف نرمال بودن داده‌ها در متغیرهای مورد تجزیه و تحلیل را تأیید کرد. جدول شماره ۱ نتایج آزمون تحلیل واریانس عاملی با اندازه گیری‌های تکراری را نشان می‌دهد. این نتایج نشان دادند که اثر متغیر افزایش وزن اندام ($P=0/001$) و تعداد محرک ($P=0/001$) بر روی بخش PMT معنادار بوده است. در حالی که این نتایج برای بخش MT کمی متفاوت بوده است. اثر متغیر افزایش تعداد محرک از حالت ساده به افتراقی بر بخش MT معنادار نبوده است ($P=0/189$). هیچ تعاملی بین متغیرهای افزایش وزن

شکل ۱. عملکرد آزمودنی‌ها در بخش‌های PMT (سمت چپ) و MT (سمت راست) چهار موقعیت مختلف تکلیف RT

جدول ۱. نتایج آزمون تحلیل واریانس عاملی با اندازه گیری‌های تکراری

بخش حرکتی (MT)				بخش پیش حرکتی (PMT)				منابع تغییرات
Sig.	F	DF	میانگین مربعات	Sig.	F	DF	میانگین مربعات	
$0/001^*$	۲۱۳/۳۰	۱	۱۶۹۳۲/۵۱	$0/001^*$	۱۶/۹۲	۱	۱۱۲۰۹/۵۱	افزایش وزن اندام
$0/189$	۱/۸۸	۱	۱۱۲/۸۹	$0/001^*$	۱۳۸/۸۴	۱	۷۰۵۵۶/۶۴	افزایش محرک
$0/091$	۳/۲۶	۱	۲۹۳/۲۶	$0/888$	$0/02$	۱	۱۱/۳۹	افزایش وزن اندام × افزایش محرک

*تفاوت‌های مشاهده شده در سطح $\alpha=0/05$ معنادار است.

جدول ۲. مقایسه‌های زوجی که از آزمون بنفرونی برای تعدیل مقایسه‌های چندگانه استفاده شده است.

حرکتی (MT)			پیش حرکتی (PMT)		
Sig.	خطای استاندارد	میانگین تفاوتها	Sig.	خطای استاندارد	میانگین تفاوتها
۰/۱۴۴	۲/۷	۶/۹۳	۰/۰۰۱	۶/۹	۶۵/۵۶*
۰/۰۰۱	۲/۹	۳۶/۸۱*	۰/۱۳۸	۱۰/۱	۲۵/۶۲
۰/۰۰۱	۳/۳	۳۵/۱۸*	۰/۰۰۱	۸/۴	۹۲/۸۷*
۰/۰۰۱	۲/۴	۲۹/۸۷*	۰/۰۰۲	۸/۶	۳۹/۹۳*
۰/۰۰۱	۳/۴	۲۸/۲۵*	۰/۰۰۹	۷/۰	۲۷/۳۱*
۱/۰۰۰	۳/۳	۱/۶۲	۰/۰۰۱	۹/۱	۶۷/۲۵*

سالمند

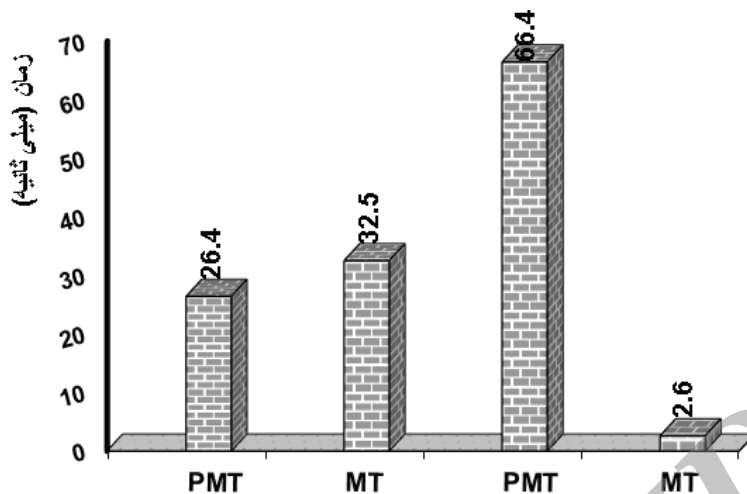
* تفاوت‌های مشاهده شده در سطح $\alpha=0/05$ معنادار است.

آزمودنی در جهت وارد کردن نیرویی خاص موجب پیچیدگی در تنظیم زمانبندی عضلات شتاب دهنده و کاهنده شده و منجر به طولانی‌تر شدن PMT می‌شود. در حالی که با توجه به قوانین سرعت - دقت با افزایش نیروی انقباضی تنظیم زمانبندی ذکر شده ساده‌تر و سریع‌تر خواهد بود [۲۴]. بابا و مارتینیوک (۱۹۸۳) در مباحث خود عنوان کردند که زمان‌بندی‌های مختلف مورد نیاز در تکالیف RT موجب تغییر در مقدار زمان پردازش‌های مرکزی مورد نیاز می‌شود، بنابراین به نظر می‌رسد زمان‌بندی نیروی انقباضی پارامتری از حرکت سازماندهی شده باشد که قبل از شروع حرکت تنظیم می‌شود [۲۳].

شکل ۲ نموداری از تغییرات بخش‌های RT در اثر متغیرهای تحقیق حاضر را نشان می‌دهد که در آن اثر افزایش تعداد محرک صرفاً بر بخش PMT اثرگذار بوده است، در حالی که افزایش وزن اندام درگیر موجب افزایش زمان هر دو بخش RT شده است. به نظر می‌رسد افزایش وزن علاوه بر افزایش اینرسی اندام موجب پیچیدگی پاسخ و پردازش‌های لازم برای به کارگیری واحدهای حرکتی بیشتر و احتمالاً استفاده از عضلات همکوش شده باشد. همه این موارد از نکات قابل توجهی هستند که ما باید هنگام بحث درباره بخش PMT و فرآیندهای پیش‌حرکتی شامل ارگانهای حسی پیرامونی، مسیره‌های اوران، پردازش‌های مرکزی، مسیره‌های وایران و حتی عملکرد اتصالات عصبی - عضلانی به آن توجه داشته باشیم. بر این اساس تفاوت‌های زیادی بین سیستم پردازش اطلاعات (پردازش‌های مرکزی شامل شناسایی محرک، انتخاب پاسخ و برنامه ریزی پاسخ) و فرآیندهایی که ما اصطلاحاً آن را در مطالعات EMG، فرآیندهای پیش‌حرکتی می‌نامیم، وجود دارد. هنگام بحث درباره سیستم پردازش اطلاعات معمولاً سیستم عصبی مرکزی و به

وزن اندام و تعداد محرک معنادار هستند، هر چند هیچ تعاملی بین آنها دیده نشد. این نتایج در بخش MT یک تفاوت عمده داشت؛ در این نتایج اثر نوع تکلیف RT از حالت ساده به افتراقی به روی بخش MT معنادار نبود ($P=0/189$). نتایج مقایسه‌های زوجی در چهار تکرار آزمون RT نشان داد که در چند مورد اختلاف معناداری وجود ندارد که عدم معناداری در بخش PMT با یکسان بودن نوع محرک در دو سمت مقایسه و عدم معناداری در بخش MT به یکسان بودن دو سمت مقایسه از نظر متغیر وزن ارتباط داشت.

نتایج اثر افزایش وزن اندام در این تحقیق با یافته‌های ناگازاکی و همکاران (۱۹۸۳) همخوانی دارد [۲۱]. آنها گزارش کردند که اثر افزایش نیروی انقباضی بر RT هر دو بخش PMT و MT را شامل می‌شود. نتایج به دست آمده تحقیق کلمر (۱۹۵۷) و گلنکراس (۱۹۷۳) از جمله مواردی هستند که در آنها اثری از تغییر نیرو بر روی بخش‌های PMT و MT گزارش نشده است [۲۲، ۲۳]. احتمالاً تناقض مشاهده شده در این دو تحقیق با روش‌شناسی آنها در ارتباط است. برای مثال کلمر در تحقیق خود از انقباض ایزومتریک برای بررسی تغییر نیرو استفاده کرده بود و واضح است که بررسی عوامل حرکتی مرتبط با غلبه بر اینرسی با انقباض ایزومتریک سازگاری چندانی ندارد و در این رویکرد صرفاً می‌توان تغییرات نیرو را به صورت ایستا بررسی نمود. احتمالاً استفاده از حرکات پویا در تحقیق گلنکراس نیز شامل پردازش‌هایی متفاوت از مباحث مربوط به تحقیق حاضر با انقباض ایزوتونیک می‌باشند. کاسایی و کامیاما (۱۹۹۰) در نتایجی کاملاً متضاد با سایر تحقیقات مشابه، اثر افزایش نیروی انقباضی را به صورت کاهش بخش PMT گزارش کردند. آنها یافته‌های تحقیق خود را با قوانین سرعت - دقت توجیه کرده و بیان کردند که احتمالاً محدود کردن

شکل ۲. نمودار ستونی میزان افزایش بخش‌های RT بر اثر متغیرهای افزایش وزن اندام و افزایش تعداد محرک

سازند

شکل ۲. نمودار ستونی میزان افزایش بخش‌های RT بر اثر متغیرهای افزایش وزن اندام و افزایش تعداد محرک

گروه جوان کوتاه‌تر از گروه پیر بود. آنها بیان کردند که این نتایج اهمیت فعال‌سازی عضلات قامت در کنترل تعادل جانبی را نشان می‌دهد و تفاوت‌های دیده شده بین دو گروه را می‌توان به تفاوت در مقدار زمان صرف شده جهت رفع عدم قطعیت و تصمیم‌گیری صحیح ارتباط داد. در نهایت نکته مهم این است که تأخیر در زمان فعال‌سازی عضلات و تکمیل پاسخ افراد پیر نسبت به افراد جوان در پاسخ به ازدست دادن تعادل ممکن است آن قدر طولانی باشد که برای پیشگیری از سقوط آنها موثر واقع نشود [۳]. اسکات (۲۰۱۰) در مقاله خود ذکر کرده است که افزایش PMT در افراد پیر موجب تأخیر در عملکرد صحیح عضلات تثبیت‌کننده شده و احتمال آسیب عضلانی در آنها را افزایش می‌دهد. زمانی که تأخیر ناشی از عدم اطلاع قبلی از برهم خوردن تعادل و آمادگی ذهنی برای واکنش سریع و مناسب با تأخیر ناشی از کهولت سن جمع شود، احتمالاً موجب تأخیر بسیار بالایی در پیشگیری از سقوط می‌شود [۲۸]. تأخیر فعالیت عضلانی و طولانی بودن بخش PMT عضلات اطراف زانو، علت برخی حرکات زائد و آسیب‌زننده آن از جمله خارج شدن وزن از خط آبداکشن زانو در برخی افراد با آسیب‌های مفصل و لیگامنتی است. در نهایت عدم حمایت کامل عضلات تثبیت‌کننده، زمان مناسب برای تثبیت زانو و انتقال نیرو را فراهم نمی‌کند.

نتیجه‌گیری نهایی

در واقع همه افراد در هنگام سقوط که عموماً

طور ویژه مغز به عنوان مرکز کنترل این فرایندها در نظر گرفته می‌شود، در حالی که فرایندهای پیش‌حرکتی ارگانهای حسی پیرامونی، مسیرهای اوران، پردازش‌های مرکزی و مسیرهای وابران تا عضلات را شامل می‌شود. با این وجه تمایز مشخص می‌شود که مراحل پردازش اطلاعات تنها بخش‌های تشکیل‌دهنده RT نیستند، بلکه خود این مراحل بخشی از پردازش‌های پیش‌حرکتی‌ای هستند که صرفاً یک بخش از RT را در مطالعات EMG-RT تشکیل می‌دهد. با وجود این گستردگی در فرایندهای پیش‌حرکتی است که مشخص می‌شود افزایش وزن اندام و مقدار نیروی انقباضی چگونه علاوه بر افزایش اینرسی و طولانی کردن بخش MT بر بخش PMT نیز اثرگذار است.

با بررسی تغییرات ایجاد شده در اثر متغیرهای مستقل مشخص شد که اثر افزایش تعداد محرک از حالت ساده به افتراقی فقط در بخش PMT معنادار بوده است در حالی که افزایش وزن اندام درگیر موجب افزایش هر دو بخش RT شده است. سندرا و وانه (۲۰۰۲) در تحقیق خود به صورتی مشابه اثر سه حالت آمادگی بالا (H)، متوسط (N) و پائین (L) آزمودنیها را بر اجرای تکلیف RT گام‌برداری سریع توسط افراد جوان و مسن بررسی کردند که در آن به ترتیب آزمودنی ۸۰، ۵۰ و ۲۰ درصد شانس داشت که بداند سیگنال محرکی که ارائه خواهد شد مرتبط با حرکت کدام یک از پاهای او خواهد بود. نتایج نشان داد که فعالیت EMG عضله در هر دو حالت متوسط و پائین طولانی‌تر از اجرای تکلیف با آمادگی بالا بود. این وضعیت در هر دو گروه جوان و مسن دیده شد، با این وجود میانگین

سقوط ناشی از آن را کاهش دهد.

تشکر و قدردانی

به این وسیله از تمام کسانی که ما را در انجام این پژوهش یاری نموده‌اند، بویژه اساتید و مسئولین محترم دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران و تمام آموزگاری‌های محترم این تحقیق تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

زمان و مکان اجرای رساله

این تحقیق از رساله دکتری رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی گرایش رشد و تکامل و یادگیری حرکتی دانشگاه تهران اقتباس شده است. طرح رساله پس از شش ماه مطالعه و بررسی اولیه در اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۹۱ به تصویب رسید. در ادامه پس از تکمیل مطالعه ادبیات تحقیق پروتکل آزمونی این تحقیق در مهر و آبان ماه ۱۳۹۱ در محل آزمایشگاه آسیب‌شناسی ورزشی دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران انجام گرفته و اطلاعات خام تحقیق جمع‌آوری شدند. در نهایت تجزیه و تحلیل اطلاعات و نگارش آن در اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۹۲ به پایان رسیده است.

References

- [1] Lord SR, Clark RD, Webster IW. Physiological factors associated with falls in an elderly population. *Journal of the American Geriatrics Society*. 1991;39(12):1194-200.
- [2] Brauer SG, Burns YR, Galley P. A prospective study of laboratory and clinical measures of postural stability to predict community-dwelling fallers. *The Journals of Gerontology. Series A, Biological Sciences and Medical Sciences*. 2000;55(8):M469-76.
- [3] Brauer SG, Burns YR. The influence of preparedness on rapid stepping in young and older adults. *Clinical Rehabilitation*. 2002;16(7):741-8.
- [4] Schmidt RA, Lee TD. *Motor control and Learning: A behavioral emphasis*. Champaign, Illinois: Human Kinetics; 2011.
- [5] Donders FC. On the speed of mental processes. *Acta Psychologica*. 1969;30:412-31. doi:10.1016/0001-6918(69)90065-1.
- [6] Salthouse TA, Hedden T. Interpreting reaction time measures in between-group comparisons. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology*. 2002;24(7):858-72.
- [7] Weiss AD. The locus of reaction time change with set, motivation, and age. *Journal of Gerontology*. 1965;20:60-4.
- [8] Tandonnet C, Burle B, Vidal F, Hasbroucq T. The influence of time preparation on motor processes assessed by surface Laplacian estimation. *Clinical Neurophysiology: Official Journal of the International Federation of Clinical Neurophysiology*. 2003;114(12):2376-84.
- [9] Botwinick J, Thompson LW. Premotor and motor components of reaction time. *Journal of Experimental Psychology*. 1966;71(1):9-15.
- [10] Davranche K, Burle B, Audiffren M, Hasbroucq T. Physical exercise facilitates motor processes in simple reaction time performance: an electromyographic analysis. *Neuroscience Letters*. 2006;396(1):54-6.
- [11] Ozyemisci-Taskiran O, Gunendi Z, Bolukbasi N, Beyazova M. The effect of a single session submaximal aerobic exercise on premotor fraction of reaction time: an electromyographic study. *Clinical Biomechanics (Bristol, Avon)*. 2008;23(2):231-5.
- [12] Christina RW, Rose DJ. Premotor and Motor Reaction Time As a Function of Response Complexity. *Research Quarterly for Exercise and Sport (RQES)*. 1985;56(4):306-15. doi:10.1080/02701367.1985.10605334.
- [13] Glencross DJ. Response complexity and the latency of different movement patterns. *Journal of Motor Behavior*. 1973;5(2):95-104. doi: 10.1080/00222895.1973.10734954.
- [14] Klapp ST, Erwin CI. Relation between programming time and duration of the response being programmed. *Journal of Experimental Psychology. Human Perception and Performance*. 1976;2(4):591-8.
- [15] Spijkers WAC. Programming of direction and velocity of an aiming movement: The effect of

- probability and response-specificity. *Acta Psychologica*. 1987;65(3):285-304.
- [16] Fischman MG. Programming time as a function of number of movement parts and changes in movement direction. *Journal of Motor Behavior*. 1984;16(4):405- 23.
- [17] Canic MJ, Franks IM. Response preparation and latency in patterns of tapping movements. *Human Movement Science*. 1989;8(2):123-39. doi:10.1016/0167-9457(89)90013-4.
- [18] Christina RW, Fischman MG, Lambert AL, Moore JF. Simple Reaction Time as a Function of Response Complexity: Christina et al. (1982) Revisited. *Research Quarterly for Exercise and Sport (RQES)*. 1985;56(4):316 - 22. doi:10.1080/02701367.1985.10605335.
- [19] Quinn JT Jr, Schmidt RA, Zelaznik HN. Target-size influences on reaction time with movement time controlled. *Journal of Motor Behavior*. 1980;12(4):239-61.
- [20] Siegel D. Movement Duration, Fractionated Reaction Time, and Response Programming. *Research Quarterly for Exercise and Sport*. 1986;57(2):128-131. doi:10.1080/02701367.1986.10762187.
- [21] Nagasaki H, Aoki F, Nakamura R. Premotor and motor reaction time as a function of force output. *Perceptual and Motor Skills*. 1983;57(3 Pt 1):859-67.
- [22] Klemmer ET. Rate of force application in a simple reaction time test. *Journal of Applied Psychology*. 1957;41(5):329-32. doi:10.1037/h0045067.
- [23] Baba DM, Marteniuk RG. Timing and torque involvement in the organisation of a rapid forearm flexion. *The Quarterly Journal of Experimental Psychology Section A: Human Experimental Psychology*. 1983;35(2):323-31. doi:10.1080/14640748308402137.
- [24] Kasai T, Komiyama T. Effects of varying force components on EMG reaction times of isometric ankle dorsiflexion. *Human Movement Science*. 1990;9(2):133-47.
- [25] Brisswalter J, Arcelin R, Audiffren M, Delignières D. Influence of physical exercise on simple reaction time: effect of physical fitness. *Perceptual and Motor Skills*. 1997;85(3 Pt 1):1019-27.
- [26] Knudson DV, Morrison CS. *Qualitative Analysis of Human Movement*. Champaign, Illinois: Human Kinetics; 2002.
- [27] Hurd WJ, Chmielewski TL, Snyder-Mackler L. Perturbation-enhanced neuromuscular training alters muscle activity in female athletes. *Knee Surgery, Sports Traumatology, Arthroscopy : Official Journal of the ESSKA*. 2006;14(1):60-9.
- [28] McLean SG, Borotikar B, Lucey SM. Lower limb muscle pre-motor time measures during a choice reaction task associate with knee abduction loads during dynamic single leg landings. *Clinical Biomechanics (Bristol, Avon)*. 2010;25(6):563-9. doi: 10.1016/j.clinbiomech.2010.02.013.
- [29] Spehar B, Kolesarić V. The Effects of Stimulus Context on Components of Simple Reaction Time. *Review of Psychology*. 2010;17(1):59-67.

Archive

Research Paper: Research Paper: Limb weight varying effect on EMG record of simple and discriminative reaction time in elderly men

Rasoul Hemayattalab¹, Ahmad Nikravan^{2*}, Fazlollah Bagherzadeh¹, Mahmood Sheikh¹

1.PhD of Physical Education and Sport Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.

2.PhD of Physical Education and Sport Sciences, University of Semnan, Semnan, Iran.

Accepted: 8 May 2013
Accepted: 14 May 2014

ABSTRACT

Objectives The effect of variation in contraction force is one of the most important factors in the organization and execution of reaction time (RT) tasks that most elderly are involved in when they became obese. We aimed to test the effect of limb weight varying on pre-motor and motor components of simple and discriminative reaction time in elderly men.

Methods & Materials 16 men with a mean age of 59.18 years were asked to perform forearm flexion towards the target point in 60 cm distance in response to auditory stimulus. The weight of involved limb increased (1.2 kg) at 50% of trials and all trials were measured by electromyogram apparatus.

Results The results of two way repeated measure test showed that the main effects of weight and stimulus on PMT was significant, but the effect of stimulus increasing on MT was not significant ($P=0.189$). We found no significant interaction effects between limb weight and stimulus increasing on PMT ($P=0.888$) and MT ($P=0.091$).

Conclusions These results suggested that the variables that cause variation in limb inertia can affect RT movement of elderly people.

Key words:

Reaction time,
Electromyography,
Elderly men,
Simple and
discriminative
reaction time

*Corresponding Author:

Ahmad Nikravan, PhD

Address: Human Science Department, University of Semnan, Semnan, Iran.

Tel: +98 (912) 4357041

E-mail: ahmad_namnik@semnan.ac.ir